

United Nations

**ŽIVIM ŽIVOT
BEZ NASILJA!**

Što je nasilje u obitelji?

Nasilničko ponašanje u obitelji može biti prekršaj (Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 197/09., 60/10.) ili kazneno djelo (članak 213. i 215.a Kaznenoga zakona). Počinitelj se može kazniti zatvorskom kaznom, novčanom kaznom, ali mu se mogu izreći i zaštitne mjere i mjere opreza.

Nasilje u obitelji kao prekršaj je svaki oblik:

- tjelesnog nasilja,
- tjelesnog kažnjavanja i ponižavajućeg postupanja prema djeci,
- psihičkog nasilja koje je prouzročilo osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti...
- verbalnog nasilja: napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrdnim imenima....
- uhođenja ili uznemiravanja putem telefona, mobitela, e-maila,
- izolacije ili ugrožavanja slobode kretanja, zabrane kontaktiranja s drugim osobama,
- spolnog nasilja i spolnog uznemiravanja,
- ekonomskog nasilja: oštećenja, razbijanja ili uništenja stvari, onemogućavanja korištenja osobne i zajedničke imovine, zabrane prava na raspolaganje plaćom ili drugim osobnim приходima i imovinom, onemogućavanja zapošljavanja ili rada, prisiljavanja na ekonomsku ovisnost, uskraćivanja sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

Nasilje u obitelji kao kazneno djelo definirano je člankom 215.a Kaznenoga zakona (NN 129/00., 71/06.) kao:

- nasilje, zlostavljanje i osobito drsko ponašanje kojim član obitelji dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj za što je predviđena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina

Zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe kao kazneno djelo definirano je člankom 213. stavkom 2. i 3. Kaznenoga zakona:

- Kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine kaznit će se roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnu osobu, prisili je na rad koji ne odgovara njezinoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje ili je iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njen razvitak.
- Ukoliko je takvim ponašanjem prouzročena teška tjelesna ozljeda djeteta ili maloljetne osobe ili mu je teško narušeno zdravlje, ili se dijete ili maloljetna osoba odala prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja ili delinkvenciji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne godine do pet godina.

Tko može biti počinitelj?

Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji mogu biti žena i muškarac koji su/ili su bili u braku ili izvanbračnoj zajednici, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, roditelji, sinovi, kćeri, djedovi, bake, unučad, pradjedovi/prabake, praunučad, braća i sestre i njihova djeca, puncu, punice, zetovi, snahe, osobe koje imaju zajedničku djecu, skrbnik i šticećenik, udomitelj, korisnik smještaja u udomiteljskoj obitelji te osobe koje žive u istospolnoj zajednici.

U kaznenopravnom smislu počinitelji mogu biti članovi obitelji sukladno članku 89. Kaznenoga zakona: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, rođak po krvi u ravnoj lozi, posvojenik i posvojitelj, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stupnja i srodnik po tazbini do drugog stupnja.

Nasilje u obitelji nema svoju dob, zanimanje ili stupanj obrazovanja; prisutno je u svim socijalnim skupinama.

Kako nasilje utječe na djecu?

Djeca izložena nasilju proživljavaju traume koje utječu na njihovo psihičko zdravlje, na razvoj emocionalnih problema, nedostatak samopouzdanja, razvoj potištenosti, uznemirenosti, depresivnosti, smetnje koncentracije, probleme u ponašanju, razvijaju se psihosomatske reakcije: glavobolje, bolovi u truhu, enureza, snažan osjećaj bespomoćnosti može se pretvoriti u osjećaj bijesa a potom u agresivnost, nasilničko ponašanje u odnosu na drugu djecu, povećava se rizik od ponavljanja nasilničkog odnosa u odrasloj dobi; bilo da će postati nasilnici ili žrtve.

Djeca koja gledaju i slušaju nasilje jednog roditelja nad drugim osjećaju intenzivan strah bez obzira jesu li i sama izložena napadima počinitelja.

Djeca koja gledaju i slušaju nasilje jednog roditelja nad drugim osjećaju intenzivan strah bez obzira jesu li i sama izložena napadima počinitelja.

Zašto žrtve ostaju u nasilnom odnosu?

Žene, kao najčešće žrtve nasilja u obitelji ostaju u nasilnom odnosu iz različitih razloga.

U kompleksnom nasilničkom odnosu često ne mogu jasno definirati svoje osjećaje, izmjenjuju se osjećaji ljubavi, krivnje, straha, lojalnosti, osjećaja srama zbog toga što im se događa, nade da će se nasilnik promijeniti i straha da će biti usmrćene ili teško ozlijeđene ukoliko napuste takvog partnera.

Protekom vremena žrtve gube samopoštovanje i sa sve lošijom slikom o sebi prepuštaju se osjećaju krivnje i bespomoćnosti.

Nerijetko su žrtve financijski ovisne o nasilnom partneru i ne vide mogućnost za samostalan život.

Važno je da žrtve shvate da nisu one odgovorne za nasilničko ponašanje svoga partnera.

Činjenica je da nasilje s vremenom postaje učestalije i intenzivnije.

Koliko god se osobi koja trpi nasilje situacija čini bezizlaznom postoje mogućnosti izbora i promjene.

Što se može učiniti?

Pomoć žrtvama nasilja u obitelji dostupna je u svakoj policijskoj postaji, pozivom na broj 192, slanjem e-mail poruke na adresu: policija@mup.hr

Policijski službenici/ce specijalizirani za postupanje povodom nasilja u obitelji educirani su za razgovor sa žrtvama nasilja u obitelji te poduzimanje adekvatnih zakonskih mogućnosti za zaštitu žrtve i prekid nasilničkog odnosa.

Policija će vam dati podatke o drugim institucijama i organizacijama koje pružaju razne oblike podrške i pomoći žrtvama.

Ovisno o konkretnoj situaciji moguće je nasilniku izreći mjere zabrane približavanja žrtvi te udaljenja iz doma ili je moguće osigurati smještaj žrtve i djece u sigurnoj kući na tajnoj lokaciji.

Pomoć žrtvama nasilja u obitelji dostupna je u svakoj policijskoj postaji, pozivom na broj 192, slanjem e-mail poruke na adresu: policija@mup.hr

Sigurnosni plan

U situaciji kada se osjećate ugroženo korisno je o situaciji razgovarati s osobom u koju imate povjerenja; članom obitelji, prijateljicom/prijateljem, liječnikom, socijalnim radnikom/radnicom, policijskim službenikom. Potrebno je načiniti sigurnosni plan, dogovoriti pomoć koju vam mogu pružiti susjedi, rodbina, prijatelji.

Ukoliko odlučite napustiti dom ne zaboravite ponijeti:

- službene dokumente (putovnica, liječnička iskaznica, osobna iskaznica, vjenčani list, dokumente o posjedovanju nekretnine, rodni list za djecu, školske knjižice, važnu medicinsku dokumentaciju...)
- prijeko potrebne lijekove
- ključeve
- novac i kreditne kartice
- najnužniju odjeću i obuću, te stvari za osobnu higijenu
- djetetovu najdražu igračku, školsku torbu i knjige. U situacijama u kojima nasilje eskalira pokušajte izbjeći prostor kupaonice i kuhinje u kojima su nasilniku dostupna različita sredstva kojima vas može ozlijediti te prostor iz kojeg ne možete pobjeći, odnosno koji nema izlaz.
- **Razgovarajte sa svojom djecom i objasnite im da nije njihov zadatak da vas brane od nasilnog partnera, već da u tim trenucima trebaju napustiti prostoriju i zatražiti pomoć policije i/ili druge odrasle osobe na koju ih uputite.**

Rizični faktori

Kombinacija nekoliko faktora osobito je rizična za počinjenje i ponavljanje nasilja u obitelji s ozbiljnim posljedicama. Posebno ozbiljno treba shvatiti sljedeće faktore:

- Brakorazvod/prekid zajednice, veze ili najava da će se to učiniti, problemi u ostvarivanju kontakata s djecom
- Eskalacija nasilja i recidivizam
- Prijetnje samoubojstvom i ubojstvom i ranije prijetnje
- Psihičko oboljenje počinitelja
- Patološka ljubomora, posesivnost, potreba počinitelja da kontrolira žrtvu uključujući i uhođenje.

Što su to zaštitne mjere?

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji uz izricanje novčane i zatvorske kazne predviđa i izricanje zaštitnih mjera počiniteljima obiteljskog nasilja.

Svrha je zaštitnih mjera da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja, a primjenjuju se radi otklanjanja ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.

Tko predlaže zaštitne mjere?

Zaštitne mjere može predložiti žrtva ili policija. Bez obzira je li predložena zaštitna mjera, sud je može izreći i po službenoj dužnosti kad procijeni da je izricanje zaštitne mjere opravdano.

Zaštitne mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, zabrane uznemiravanja ili uhođenja i zaštitne mjere udaljenja iz stana mogu se primijeniti i prije pokretanja prekršajnog postupka, po prijedlogu osobe izložene nasilju ili policije pri čemu je sud obvezan donijeti odluku odmah, a najkasnije u roku 24 sata (sukladno članku 19. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji).

Koje su zaštitne mjere?

- obvezni psihosocijalni tretman
- zabrana približavanja žrtvi nasilja u obitelji
- zabrana uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju
- udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugoga stambenog prostora
- obvezno liječenje od ovisnosti
- oduzimanje predmeta koji su namijenjeni ili uporabljani u počinjenju prekršaja.

Koje mjere opreza se mogu izreći počiniteljima prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji?

- zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja i
- zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom.
- Navedeno znači da se počinitelju nasilja u obitelji može naložiti da na određeno vrijeme napusti dom u kojem živi sa žrtvom nasilja i to neovisno o tome čije je vlasništvo stan ili kuća koju mora napustiti.

Tko može izreći mjere opreza?

Mjere opreza izriče prekršajni sud ali i policija.

Sukladno članku 130. stavku 6. Prekršajnoga zakona, u slučaju vjerojatnosti da je počinjen prekršaj, mjere opreza mogu počinitelju nasilja u obitelji privremeno, a najdulje do osam dana naredbom odrediti policijski službenici.

Mjere opreza za počinitelje kaznenoga djela

Zakon o kaznenom postupku predviđa mjere opreza, i to u slučaju kada su okolnosti takve da se nasilniku zbog određenih okolnosti i elemenata ne određuje pritvor, ali se smatra da se svrha zaštite žrtve može ostvariti i izricanjem neke od mjera opreza.

Mjere opreza jesu:

- zabrana napuštanja boravišta
- zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja
- obveza okrivljenika da se povremeno javlja određenoj osobi ili državnom tijelu
- zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja veze s njom
- zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti
- privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice
- privremeno oduzimanje dozvole za upravljanje motornim vozilom.

Mjere opreza u kaznenom postupku može izreći samo sud.

Što će učiniti

POLICIJA

- policija će žurno i bez odgode postupiti povodom prijave o nasilju u obitelji, te žrtvi pružiti trenutnu zaštitu i pomoć
- spriječiti će počinitelja u daljnjem nasilničkom ponašanju
- saslušati žrtvu u odvojenim prostorijama od počinitelja kako bi žrtva mogla iskazivati neometano i bez straha
- ponuditi i osigurati žrtvi liječničku pomoć
- provesti kriminalističko istraživanje i utvrditi postoje li dokazi za počinjenje kaznenoga djela zanemarivanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe i/ili nasilničko ponašanje u obitelji
- od nasilnika oduzeti oružje koje posjeduje legalno ili ilegalno
- ukoliko su ispunjeni zakonski uvjeti izreći nasilniku mjeru opreza zabrane približavanja žrtvi, uključujući i udaljenje iz doma u trajanju od 8 dana
- podnijeti odgovarajuću prijavu prekršajnom sudu ili državnom odvjetništvu
- sudu predložiti izricanje odgovarajuće zaštitne mjere, odnosno mjere opreza prema nasilniku
- privesti nasilnika sudu za prekršaje ili istražnom sudu, a o njegovom eventualnom puštanju na slobodu izvijestiti žrtvu
- provoditi u suradnji sa žrtvom zaštitne mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, zaštitne mjere zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju te zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugoga stambenog prostora izrečene od strane suda
- pružiti žrtvi informacije o njezinim pravima, mjerama opreza i zaštitnim mjerama i uvjetima njihova izricanja te drugim institucijama i organizacijama gdje može dobiti podršku i pomoć
- obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb kako bi se poduzele mjere obiteljsko-pravne zaštite.

Što će učiniti

CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB

- Kad zaposlenici centra za socijalnu skrb posredno ili neposredno saznaju za nasilje u obitelji, žurno i bez odgode izvješćuju policiju.
- Uspostavljaju što žurniji kontakt sa žrtvom.
- Upoznaju žrtvu nasilja ili njezinog zakonskog zastupnika ili skrbnika o njezinim zakonskim pravima i mjerama koje će poduzeti.
- Posreduju i pomažu žrtvi nasilja u pronalaženju smještaja pravne ili zdravstvene pomoći ili upućuje u odgovarajuće savjetovalište.
- Rukovodeći se načelom najboljeg interesa djeteta, utvrđuje je li zbog nasilja u obitelji došlo do kršenja prava djeteta pa se poduzimaju mjere žurne i cjelovite zaštite njegovih prava i interesa.
- Uvažavajući mišljenje djeteta i drugog roditelja, mogu izreći mjere nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi, predlažu sudu donošenje odluke o zabrani susreta i druženja djeteta s nasilnikom, da se nasilniku zabrani približavanje djetetu na određenim mjestima ili njegovo uznemiravanje sve do oduzimanja prava roditelju da živi sa svojim djetetom i odgaja ga.
- Na traženje državnog odvjetnika ili policije dužni su dostaviti svu dokumentaciju značajnu za razjašnjavanje i dokazivanje kažnjiva postupka.
- Zaposlenik centra za socijalnu skrb dužan je odmah odazvati se na poziv policije sa svrhom trenutnog zbrinjavanja maloljetne osobe i obavljanja obavijesnog razgovora.

Što će učiniti

ZDRAVSTVENE USTANOVE

- Kad zdravstveni radnici imaju saznanja o počinjenom nasilju u obitelji, dužni su sva svoja saznanja prijaviti policiji.
- Obavljaju cjelovit i besplatan pregled, utvrđuju uzroke i načine nastanka ozljeda i upućuju žrtvu na potrebne daljnje preglede.
- U slučaju utvrđivanja ozljede ispunjavaju propisani obrazac prijave i odmah ga upućuju policiji i područnom uredu HZZO-a.
- Ako su žrtva ili počinitelj nasilja u obitelji osobe s duševnim smetnjama/liječene od alkoholizma ili drugih ovisnosti, upućuje ih se na liječenje ili prisilnu hospitalizaciju (o tomu izvješćuje centar za socijalnu skrb).
- Savjetuju žrtvu o mogućnostima rješavanja problema i upućuju je u ostale mogućnosti skrbi koje pružaju nevladine organizacije.

Što će učiniti

ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE

- Pružaju potrebnu pomoć djetetu/učeniku kad je razvidno da je došlo do kršenja njegovih prava (osiguravaju liječničku pomoć, savjetuju se sa stručno-razvojnou službom odgojno-obrazovne ustanove).
- Izvješćuju centar za socijalnu skrb i savjetuju se o načinu postupanja i pomoći djetetu - žrtvi nasilja u obitelji.
- Provode programe i projekte vezane uz zaštitu od nasilja kroz obrazovne programe i izvannastavne aktivnosti.

Što će učiniti

PRAVOSUDNA TIJELA

- Pravosudna tijela, ponajprije prekršajni sudovi, općinska državna odvjetništva i općinski sudovi u predmetima nasilja u obitelji postupaju žurno (bez obzira je li vikend ili blagdan).
- Tijekom vođenja postupka upoznaju žrtvu s njezinim pravima.
- Na zahtjev žrtve, zakonskog zastupnika i/ili skrbnika izvješćuju ih o ishodu postupka i daju im kopiju pravomoćnog rješenja.
- U suradnji s policijom osiguravaju fizičku zaštitu žrtve pri dolasku na sud i unutar suda, omogućavajući davanje iskaza odvojeno od počinitelja.
- Ako se vodi prekršajni ili kazneni postupak vezan uz zaštitu prava i interesa djece, mjerodavnom centru za socijalnu skrb i policiji dostavljaju obavijest o pokretanju postupka i pravomoćnim odlukama.

Što će učiniti

NEVLADINE UDRUGE

- Osnovane su kako bi pružile podršku ženama, djeci i drugim osjetljivim skupinama stanovništva, a između ostalog:
- Aktivno se zalažu protiv svih oblika diskriminacije
- Provode prevenciju nasilja
- Provode i promiču interdisciplinarna istraživanja o rasprostranjenosti i učincima nasilja
- Pružaju direktnu pomoć ženama i djeci koja su trpjela nasilje i to u vidu:
 - psihološke pomoći
 - pomoći smještaja u sigurnu kuću
 - besplatne pravne pomoći
 - savjetodavnu pomoć i podršku itd.
- Aktivno se zalažu za promjenu stavova društva i mjerodavnih institucija prema ženama koje su pretrpjele nasilje
- Educiraju profesionalne skupine, građane i građanke iz područja prevencije nasilja u obitelji
- Zalažu se za pozitivne izmjene zakonske regulative koja se odnosi na problematiku zlostavljanja.

ZAPAMTITE!

Nasilje u obitelji uništava obitelj; uništava fizičko i psihičko zdravlje i samopouzdanje žrtve te ostavlja višestruke posljedice na djecu koja su žrtve i svjedoci nasilja u obitelji. Nasilje u obitelji utječe na sve članove obitelji, uzrokuje probleme na poslu, u školi. Može uzrokovati teške tjelesne ozljede, čak i smrt žrtve.

Nitko ne zaslužuje biti zlostavljan!

Nositelji projekta

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Program Ujedinjenih naroda za razvoj

Partneri u projektu

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
Ministarstvo obrazovanja, prosvjete i športa
Agencija za odgoj i obrazovanje
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
Udruge civilnoga društva